

CONVORBIRI LITERARE.

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Abonamentul pe unu anu în România liberă unu galbenu; în Austria 4 fl. — Abonamentele se facu în Iassi la Tipografia Societății Junimea; în Bucuresci la librăria Soccec & Comp.

S U M A R I U.

Dreptul publicu alu Românilor și Scoala lui Barnuțiu.

II. De D. T. Maiorescu.

Din Carpați. Fragmente, de D. I. Negruzzi.

Galerie dramatică de tipuri contimpurane. IV. Surugiul.

Cânticel comicu de D. V. Alecsandri.

Unu balu, poesie de D. P.

Notițe literare.

Prelecțiuni populare.

DREPTUL PUBLICU AL ROMÂNILOR

și

Scoala lui Barnuțiu.

Dreptul publicu alu Romanilor de Simeone Barnuțiu, 1 vol. în 8-o de 472 pag. și XXXVI prefaț. și notița biogr. Iassi. 1867. Tipariul Tribunei Române.

II.

(Urmare).

În critica de până acum*) amu presupusu, că ideile D-lui Barnuțiu se potu justifică fiecare în parte ca legi realizate în Dreptul publicu al Romanilor și amu arătatu numai, că și în acestu casu *împreunarea* lor în sistemul Barnuțiu nu este decât o confusiune anachronică de dispozițiuni care se combatu unele pe altele.

Ănsă chiar acea presupunere a fostu prea

favorabilă cărții ce ne ocupă; căci în adevăru, ideile fundamentale ale D lui Barnuțiu luate în parte nu sunt toate din dominiul dreptului Romanu și tendința D-sale de a ne le presentă totuși ca legi realizate în viața practică a acelu poporu este o desnaturare a adevărului istoricu.

Și mai ăntei idea ce și-o face D. Barnuțiu de Domnitorul Românilor nu este romană. Domnitorul Românilor, ăice D. Barnuțiu, să fie judecătoru în timpu de pace și Duce în timpu de belu (pag. 147), elu să nu fie *legibus solutus*, ci să recunoască drepturi nemutabili mai presus de ori care autoritate (pag. 148), să nu lucreze de capul seu, ci cu consiliul celor mai înțelepți (pag. 149) etc. Toate aceste potu fi opiniuni foarte filantropice, dar nu sunt romane. Impăratul romanu, care ne a adusu pe noi în Dacia, și toți împărații romani căți ne au stăpănit, erau absoluți, despoți în toată forma, autorizați de dreptul publicu alu Romanilor de a fi așa. Consiliul celor mai înțelepți, de care vorbesce D. Barnuțiu, nu însemnează nimic. De la sine se înțelege, că ori ce împăratu va ave sfătultori înțelepți, din contra anume la guvernuri despotice se producu asemenea con-

*) Veđi Conv. Lit. No. 21.

silie de statu compuse din oamini intimi ai Curții, care joacă rolurile cele mari și totdeauna funeste în Statu, în mijlocul cărora se află vatra intrigelor, din care se formează Camarillele etc. Întrebarea este totdeauna: cine numește consilierii și ce competență au? Dacă tot Prințul îi numește și dacă rămâne tot în a lui liberă dispozițiune de a le urmări sfatul sau nu, atunci avem tocmai ceea ce se numește astăzi absolutismu sau despotie.

Și unu asemenea absolutismu despoticu eră la Romani. Gaius o spune cu deplină lămurire, că împărații decretează legi prin edicte, și chiar prin simple scrisori, și că nici o dată nu s'a pus în îndoială puterea de legi a acestor ordine*); ear Ulpianu ține, că ceea ce-i place Prințului, are putere de lege, fiindcă prin *lex regia* i s'a conferit lui întreaga potestate legislativă.**)

Aceste sunt tecste positive ale juriștilor Romani și în fața lor nimine, dacă admite odată dreptul Romanu, nu ne mai poate produce iluziunea unui Prințu „responsabilu,” supusu legilor, ascultătoru de sfatul poporului, și alte asemenea sentimentalități moderne, care au pututu există în închipuirea D-lui Barnuțiu, dar care nu au existatu nici odată în jurisprudența romană.

*) Gai. I. 5: Constitutio principis est, quod imperator decreto, vel edicto, vel epistola constituit; nec unquam dubitatum est, quin id legis vicem obtineat, cum ipse imperator per legem imperium accipiat.

**) Ulpianus, L. I. pr. D. de constitutionibus principum (L. 4). Quod principis placuit, legis habet vigorem, ut pote cum lege regia, quae de imperio ejus lata est, populus ei et in eum omne suum imperium et potestatem conferat. — Quodcumque igitur imperator per epistolam et subscriptionem statuit, vel cognoscens decrevit, vel de plano interlocutus est, vel edicto praecepit, legem esse constat.

Ănsă cea mai gravă din erorile istorice ale D-lui Barnuțiu este cea relativă la cestiunea proprietății fonciare, la *agrul publicu*. Amu arătat la începutul criticei noastre, unde vorbeamu de consecințele practice ale scoalei Barnuțiu, că ideea reposatului magistru în această privință eră de a se luă din mână proprietarilor moșiele lor și de a se împărți între toți, rămându a se determina de către statu modul și cătățimea fiecărei posesiuni.

Cităm acum cele mai importante din dovedile istorice, pe care opul D-lui Barnuțiu vrea să se razime în această privință:

Nece unul din scopurile natiunii Romane nu e cu potentia, pana cand voru fi Românii condemnați la paupertate afora de altele și prein împartirea cea de astăzi a teritorului naționalu.

În contra acestei pernicioase degenerari a proprietății române de la scopurile sale s'au declarat și s'au luptat dreptulu romanu în toate timpurile, s'au declarat și s'au luptat cei mai mari Romani atatu în Itali'a catu și în Daci'a; ec'a orecate documente despre acestu belu sacru agrariu.

Consulele *Sp. Cassiu* (485 a. C.) au proiectatu, că se se împarta *agrii castigati cu armele* atatu la plebe catu și între soci. Ce e dreptu, elu au fostu condemnatu la morte de curiele patriciloru, dar legea agraria n'au muritu de împreuna cu elu.

Legea Thoria agraria (111 ani a. C.): „care locu, agru, edificiu s'au datu asemnatu, se fia aceluia, caruia s'au datu prein legē și plebsicitu și altul se nu lu aiba, se nu lu poseda, se nu lu folosescu, *nece se se despolia* de posesiunea lui (neive eo agro, loco, edificio *spolietur*).

„Care agru locu s'au datu *satenu*loru în țier'a Italiei... acelu se nu se *venda* altmentre de cumu arē a se *vende* dupa acesta lege.”

Legea Licinia (365 a. C.) „se nu pota avē, tienē, posedē nimene dupa acesta lege suptu nece unu dreptu seu titlu modu mai mare de 500 jugre, 100 de vite mari, 500 mici,

„De cate ori va jubé poporul Romanu a se imparti agrulu prein curatorii, se nu se asemne mai pucine jugre de siepte.

„Dupa ce va fi adusa (perlata) acesta lege, Parentii, Calarii, Plebea si chiaru totu poporulu Romanu se jure ca o va serbá cu santitate (sancte se servaturum jurato).

„Totu agrulu ce va avé, va tiené, va posedé cineva peste modulu prescriu se i se iee, si se se imparta cu pretiu ecu (aequo pretio) la pauperii cei ce n'au agru.“

Tiberiu Grachu (132 a. C.) au propusu renovarea legii *Licinie*, 500 jugre pentru fiecare cive romanu, 250 jugre pentru fiecare copilu suptu potestatea patria. Elu au cadiautu cu 300 dein poporulu, dar legea au resuscitat'o frateseu *Caiu Grachu* (120 a. C.), elu inca au fostu omoritu dein preuna cu vreuna trei sute, dar' poporulu recunoscătoriu au redicatu statue amenduroru fratiloru si i au numitu *confesori ai libertatii*, si legea agraria n'a muritu cu ei.

Legea Sempronia: „Totu agrulu ce va luá cineva preiu impartire si asemanare pre acel'a se n'aiba voia elu si credele lui a lu transcrie, a lu aliená, a lu vende altua.

„Centurile se voru imparti, asemná in poterea acestei legi se fia jugre doue sute.“

Legea Iulia de agrorum divisione: „De va posedé cineva mai multu de catu e permisu prein legea *Licinia*, totnsi cei XX de barbati se nu-lu scota dein posesiune in contra vointiei sale.

„De nu va ajunge agrulu publicu, cei XX de barbati se cumpere catu va fi de ajunsu de la cei ce vor voi a vende.

„Pretiuulu fundiloru de cumperatu se nu se permita arbitriuulu celor XX barbati, ci se se solba posesoriloru dupa censul dein nrma.

„Celu ce va luá agru dein acesta lege a nostra, elu si eredele lui se n'aiba potere a lu vende in XX ani de la asemnare. — —

„Celu ce va misicá dein locu, dolo malo, minii statuiti se fia condemnatu a dá pentru fiecare términu, de cate ori va face, cate einci dieci auri in publiculu coloniei in alu careia agru se va face un'a cá aceea.

„Senatulu si poporulu Romanu se jure ca va serbá cu santitate acesta lege.“ . . .

Prin urmare Románii au dreptu a postula nu numai revisiunea codiciloru, ci si institutiunilor, care i'au lipsitu de mosi'a parentesca si de libertatea lor cea originaria.

Cu acést'a statul Románu e *datoriu natiunii Románe, uleca sie'si*; elu nece ca pote se mai amáne implenirea ácestei detorie fora de a'si negá originea sa romana si esistencia sa.

Prein improprietarea Romániloru, proprietatea cea mare de astadi, institutiune feudale si ostile natiunei Románe, s'ar' face proprietate si institutiune Romana cumu au fostu; astadi ea redica atatu libertatea Romániloru catu si valoréa si esenti'a adeveratei proprietati. (pag. 126, 127, 128, 131, 132).

Din lunga citațiune precedentă resultă opiniunca D-lui Barnușiu, că in contra împărțirii de astăzi a proprietății fonciare s'ar fi „declaratu și luptatu dreptul romanu“ și că „prin urmare“ Románii cei fără proprietate au dreptu a-și cere inapoi „moșia părintească“ de la cei ce o posedu.

Ănsé citațiunile D-sale din dreptul Romanu nu probează aceasta și nici o citațiune nu o poate probá, fiindcă nu este. Spre dovadă vomu căută mai ăntéi a esplicá natura *agrului publicu* și apoi a desvéli jurisprudența lui din chiar citatele reproduse mai sus.

Agrul publicu este pământul câștigatu statulu Romanu prin subjugarea unci țeri, uneri și prin donațiune. Cea mai mare parte a acestui pământu erá la inceputu dominiu alu statulu și se îngăduia cetățanilor spre întrebunțare cu plată (*possessiones*), ear dacá pământul nu erá cultivatu, se lăsá in ocupațiunea lor, ănsé tot cu o mică dajdie (*loca relicta*). Acele posesiuni ănsé puteau să fie și vëndute și moscenite de cătră cetățani.

Astfelu fiindu, posesiunile primitive tindeau chiar in timpurile cele d'ântei a deveni proprietate privată și prin urmare plata posesiunii a deveni unu simplu impozitu fonciaru. După 111 a. Ch. prin așa numita *lex Thoria* ele devinu cu totul proprietate privată fără nici unu impozitu.

De aci rezultă necesitatea de a distinge in fiecare epocă, dacă este vorba de unu agru publicu moscenitu de mai nainte, sau de unu agru publicu nou, care atunci se dobăndesce de statul romanu și in privința căruia se nasce cerința de a se împărți (*assignari*) in modu egalu intre toți.

Ori unde apare această cestiune in dreptul romanu, are doue cuprinderi distinse: 1) o recunoascere a posesiunii celei vechi, 2) dispozițiuni asupra împărțirii agrului celui nou. Cu cât ne depărtămu mai mult de timpul lui Licinius Stolo (367 a. Chr.), cu atât aceea recunoascere este mai formală și mai intinsă, așa încât in ultimul secolu inainte de Christosu și in totu timpul după Christosu, prin urmare și in totu timpul, in care amu fostu noi, cei din Dacia, sub imperiul romanu, nu se află nici o singură lege in dreptul Romanu care să fi atacatu vechiele proprietăți moscenite de pământu provenitu din agrul publicu, ci din contra toate le recunosc cu proprietate privată. Ultima incercare de a face unu asemenea atacu este revoluțiunea lui Caius Sempr. Gracchus (121 a. Chr.), care rămâne fără rezultat.

După această espunere a adevăratei stări a lucrului, trecemu la documentele D-lui Barnuțiu „despre acestu belu sacru agrariu *)“ in totu dreptul Romanu.

*) Remarcați espresiunea: resboiu sfântu pentru moșie.

1) Consulele Sp. Cassiu (485 a. Chr.) a proiectatu împărțirea agrului publicu.

Țar acest proiectu trecut'a in dreptul publicu al Romanilor? Nu; Sp. Cassiu a fostu condemnatu la moarte din cauza lui. Stranie confirmare a teoriei D-lui Barnuțiu!

2) Legea Thoria (111). Agrul publicu să fie alu celui, căruia s'a datu și care să nu fie despoiatu de elu.

Cum a pututu D. Barnuțiu să citeze această lege in susținerea opiniunii sale!

Așa numita lege Thoria de la 111 a. Chr. este o lege, prin care tocmai aristocrații proprietari, din reacțiune violentă contra incercării Gracchilor și spre a nimici odată pentru totdeauna asemenea atacuri in contra posesorilor agrului publicu, au reeșitu a decretă, că posesiunile agrului publicu din partea lor, chiar cele abusive și exorbitante sunt bune și sfinte, că ar fi o prădare, o spoliare când li s'ar luă, că ele trebuescu chiar să fie prefăcute in proprietate privată a lor (pe când mai nainte s'ar fi pututu consideră numai ca luate in posesiune de la Statu) și in fine că ele sunt scutite chiar de contribuțiuni.

Această „lex Thoria“ este anularea juridică a ori cării incercări de a mai reveni la vechiul *ager publicus*, și unu profesoru alu unei facultăți de dreptu s'a găsitu să o citeze ca documentu pentru a incepe astăzi la noi lupta agrului publicu in contra unor proprietăți de sute de ani!!

Față cu asemenea faptu ne abținemu de ori ce altă critică a noastră și citămu numai cele doue texturi cunoscute din autorii anticí, prin care se esplică ințelesul legii in cestiune: „(După moartea lui Gracchu) proprietarii cei bogăți despoiară diu nou cu violență pe cei

șaraci sub diverse pretexte. Astfel soanța acestora deveni tot mai tristă, și în fine Sp. Thorius făcu de se votă o lege, care anulă absolut pe cea agrară și consolida proprietățile în mânele a chiar posesorilor lor. Fiindu astfeliu proiectul lui Gracchus, care ar fi fostu așa de folositoru republicei, dacă s'ar fi pututu realiză, nimicitu prin asemenea dispozițiuni viclene, se mai adăugă în fine o lege, care suprimă și impositul bănescu de pe acele proprietăți. (Appianus Alex., *De civil. Rom. bell.*, I, 27). — " Sp. Thorius prin o lege vițioasă și nefolositoare a ridicatu impositul de pe agrul publicu. (Cicero, *Brutus*. 36).

3) Al treilea documentu al D-lui Barnuțiu este: Legea Licinia (365 a. Chr.), care dispune că din agrul publicu vechiu să nu aibă nimeni mai mult decât 500 jugere etc., ear din celu ce se va împărți deacum înainte, să se dea fiecărui cel puțin 7. Aceasta probează, că, pe când la agrul publicu viitoru se fixează unu minimu de egalitate, pentru posesiunile vechi se sancționează prin lege ocuparea abusivă de 500 jugere, cifră enormă, și care nu putea produce decât pierrea proprietăților celor mici, care mai remaseră*). Dar și așa cum eră, legea a fost fără efectu durabilu, căci

4) Tiberius Gracchus (la 132 a. Chr.) propune renovarea legii Licinie, prin urmare ea nu se mai puneă în practică. Țnsă această

*) Din care cauză Mommsen presupune (*Roem. Gesch.* I. pag. 275, edit. 2), că Licinius Stolo a lucratu mai mult în interesul proprietăților celor mari cu intențiu-nea de a deturna tendințele plebeilor săraci, și citează pentru aceasta și faptul semnificativu, că Licinius Stolo a fostu unul din cei d'ântei condamnați pentru excesul acelui *maximum* de 500 jugere.

propunere devenit'a dreptu publicu al Romanilor? Nu; Tiberius Gracchus fu omoritu din cauza ei.

5) Frate-so Caius Sempronius (121 a. Chr.) renoesce propunerea. Țnsă și elu fu ucisu din cauza ei.

Ce să continuăm mai departe? După C. Sempr. Gracchus vine sus citata „lex Thoriana“ de la 111 a. Chr. care desființează ori ce lege agrarie și face din posesiunile agrului publicu proprietăți private. Și de aceea vedemu legile posterioare mărginindu-se cât pentru vechiele posesiuni în recunoascerea lor, așa d. e.

6) *Leges Juliae de agrorum divisione* (59 a. Chr.) citată de D. Barnuțiu: de va pose-ede cineva chiar mai mult decât e permisu prin legea Licinia, totuși să nu fie scos din posesiune în contra voinței sale, etc. etc.

Resumându acum observările noastre critice asupra demonstrațiunii D-lui Barnuțiu în această privință, constatăm, că *dreptul publicu* al Romanilor așa precum ilu citează D-sa, nu ar pute sprijini niciodată unu atacu în contra proprietăților actuale din România, fiindcă din „documentele“ D-sale unele probează tocmai contrariul de ceea ce voesce D-sa, altele esplică teoria D-sale numai în privința agrului nou, Țnsă confirmă posesiunile vechi, altele în fine nu sunt dreptu publicu, ci numai proiecte de legi anulate cu violență din momentul născerii lor, tendințe și aspirațiuni ale unei partide politice la Romani, dar nu legi realizate în dreptul lor publicu.

Prin urmare D. Barnuțiu numai atunci s'ar pute provoca la legile agrarie ale Romanilor în susținerea opiniunii D-sale, când amu căș-

figă noi unu agru publicu nou, d. e. când am cuceri Turcia și când s'ar nasce intrebarea, cum să împărțim teritoriul ei. Dar când este vorba numai de împărțirea actuală a pământului României, D. Barnuțiu nu are cuvântu a începe „belul seu sacru“ in contra proprietății cu dreptul Romanu, și cea mai bună dovadă, că nu are cuvântu, este tocmai uciderea lui. Tib. și Sempr. Gracchus, care dă scoalei Barnuțiu o lecțiune despre soartea ce ar asceptă-o și pe ea, când amu fi noi acei Romani, a căror dreptu publicu pretindu D-lor a ne-lu esplică in acestu modu.

Ce e dreptu, D. Barnuțiu se consolează de uciderea Gracchilor prin aceea că „poporul le-a ridicatu statue“; ănsă și aci ar fi ușor de doveditu, că totuși *jurisții* romani (fiindcă e vorba de dreptul publicu al Romanilor) nu au incetatu a numi incercarea Gracchilor o incercare criminală și a lăudă pe cei ce i-au ucisu; și pentru a termină șirul citațiunilor D-lui Barnuțiu, vom adăugă și noi o citațiune romană, care are avantajul de a fi cunoscută de toată lumea: „De mult Catilina,“ se adresează unu consulu republicanu cătră acesta, „așu fi trebuitu să te trimetu la moarte: au nu scimu noi, cum pe Tib. Gracchus, care incepuse numai a clătina ordinea republicei, ilu ucise P. Scipio, celebrul nostru compatriotu!“ Aceste cvinte le pronunță in prima sa orațiune Catilinară Ciceron republicanul, autorul de predilecțiune al D-lui Barnuțiu, despre care țice D-sa ca să ne ținemu „de gloria și onoare a-i studia cărțile,“ fiindcă a fostu *una dată celu de antaniu politicu in lume, și magistrul tuturor seculilor in politica.* (pag. 146).

Lectorii, cari au avutu răbdarea a urmă critica noastră până aci, își vor fi formatu din cele țise o idee destul de lămurită despre valoarea agumentelor D-lui Barnuțiu, intrucăt sunt razimate pe dreptul Romanu; și acum ne rămâne numai a examina valoarea demonstrațiunii D-sale intr'o parte a cărții, unde nu se putea razimă pe acelu dreptu: in cestiunea Principelui străinu.

Din norocire pentru noi cestiunea Principelui străinu este hotărită, și hotărită intr'unu modu contraru ideilor scoalei reposatului Profesoru. Această hotărîre ne pune in stare a aprețui argumentele D-lui Barnuțiu din practică, comparând intâmplările, de care ne amenință D-sa dacă amu alege unu Principe străinu, cu starea actuală a noastră după ce l'amu alesu.

D. Barnuțiu arată următoarele consecințe principale ale introducerii unui străinu:

1) Națiunea Română și teritoriul romănu aru incetă de a fi libere.

Nece una natiune fora de teritoriu liberu nu pote fi libera; dara teritoriul supusu unu Domnu strainu nu e liberu; asia dara nece natiunea supusa la Domnu strainu inca nu e libera. (pag. 158).

2) Domnul străinu va umplè țara de străini, va da din capul locului o direcțiune străină la toată administrațiunea și educațiunea publică; spre acestu scopu elu se va „ingrădi“ cu oameni din națiunea sa, ear pe Romăni ii va dă la o parte.“ (pag. 162).

3) „Elu va ridică toate libertățile Romănilor și inainte de toate libertatea presci.“ (pag. 263).

4) „Contribuțiunile și veniturile țerei nu e va intoarce spre folosul Romănilor, ci cu

ăceste va transporta coloni străini pe pământul Românilor." (pag. 163).

5) „Domnul străinu va da in mânilor străinilor și industria și comerțul care se mai exercită astăzi de Români." (pag. 164).

6) „De aci înainte nici unu Român nu se va mai nasce liberu, ci fiecarele se va nasce sclavul Domnului străinu." (Pag. 165).

7) „Averea țerei va fi averea Domnului străinu." (pag. 165).

8) „Domnul străinu ereditariu va preferi Românilor pe toți perucherii străini, pe toți renegații și veneticii care aru avè vre o capacitate de a înșală pe Români, de a-i stoarce și de a-i face ca să le fie rușine de numele lor." (pag. 169).

Pentru a cruța gustul lectorului și simțimentul de bunăcuviință, ne oprimu de a continua asemenea citațiuni. Cele reproduse până aci sunt prea suficiente spre a dovedi valoarea ideilor scoalei Barnuțiu in această privință.

Previsiunile Magistrului ei, după cum toți ne-amu convinsu astăzi, nu s'au realizatu, ci s'a realizatu contrarul lor. In ceea ce privesce partea dreptului publicu diu acele previsiuni, eroarea lor erà de la inceputu, manifestă, amenințările D-lui Barnuțiu despre perderca libertății teritoriului și perderea averii naționale sub Domnul străinu erau nū-mai o nouă dovadă de confusiunea istorică, ce domnesce in totu opul D-sale. Acele pericole s'aru fi pututu referi la timpurile febdale, pe care ânsă de la revoluțiunea francesă

incoace le-a invinsu Europa odată pentru totdeauna. Nici unu principe dintr'o țară a Europei apusene nu mai gândesce astăzi a confunda statul cu persoana sa, averea Statului cu averea sa privată. Atât regii Prusiei, Englierei și Italiei, cât și împărații Franciei și Austriei primescu sub forma listei civile unu salariu de la Statu ca cei d'ântei funcționari ai lui, și veniturile și cheltuecele Statului se ficsează prin bugete publice separate, care n'au nimicu a face cu averea Principiloru. A ignoră asemenea lucruri de pe catedră, ar vrè să dîcă a speculă cu nesciința auđitorilor, pentru a le introduce in capu o confusiune, potrivită poate cu interesul unei partide, dar nu cu interesul adevărului.

Eară in ceea ce se atinge de urmările practice ale Principelui străinu in privința naționalității, s'a întâmplatu ceea ce putea să prevadă ori ce omu cu mințe și cu bună credință că se va întâmpla: in locu ca Principele străinu să ne fi instrăinat pe noi, elu s'a indigenatu pe sine, și nu noi tindemu a ne face germani, ci germanul tinde a se face romănu.

Și dacă este vorba de temutu, ne ceremu voie a spune că singura noastră temere ar fi astăzi, nu că noi vomu deveni vre odată germani, lucru imposibilu, dar că Principele germanu ar putè deveni — prea romănu.

(Finitul in Nr. viitoru.)

Titu Maiorescu.

DIN CARPAȚI.

Fragmente

(Urmare).

BISTRIȚA.

Înaintamu încet și lin cu pluta până ce ajunseremu la locul unde Neagra se varsă cu impetuositate în Bistrița. Deacolo acestu riu devine mai răpede și duce pluta cu mare iuțală. Plutașul nostru se numea George și era ajutat la cârmă de trei feciori ai lui din cari doi flecăi, Arsenie și Mihail și unu copilul numitu Pamfil.

— Adevărat să fie, domnule, țise George adresându-se cătră unul din noi, că Bucovina a să facă ear parte din țara Românească?

— De unde ai auțitu aceasta?

— Adică așa s'a imprăscietu vorba între noi. Se spune că domnul Românilor s'ar fi înțelesu cu împăratul nostru și că împăratul s'ar fi îndatoritu să-i întoarcă Bucovina după trei ani de țile așa de bună voie fără bataie și sânge.

— Nu mai crede tătucă, țise Arsenie, căt e lumea nu mai dau Nemții de bună voie înapoi o țară pe care au pusu odată mâna.

— Și adică de ce n'ar dă-o împăratul înapoi, n'are elu destule țeri mai mari, cică, și mai bogate decât a noastră?

— Eu sciu ce sciu, respunse Arsenie: șese ani de țile am fostu catană și m'au trimesu prin multe țeri. Când eram în țara Ungurească și acolo era vorba că împăratul le-a dă cutare lucru sau cutare de bună voie, și toate au remasu vorbe. Când ne-amu dusu dincolo la Talieni căte s'acceptau și acolo de

la împăratu, și împăratul se făcea că nu scie. La urmă s'au sculatu toți Talienii și au fostu lupte și vărsărie de sânge.

— Te-ai luptatu și D-ta în Italia? ilu întrebă tovarășul meu.

— Cum nu? respunse Arsenie, am fostu chiar rănitul la piciorul istu dreptu, dar m'am îndreptatu în câteva săptămâni.

— Și unde ți-a plăcutu mai bine la Talieni sau la Unguri?

— Apoi, căt nu era bataie mi-a plăcutu mai bine la Talieni. Ii sunt oameni mai de omînie cu care te poți înțelege, dar Ungureni ceia sunt mândri și îngâmțați de terească Dumneșeu.

— Și când vorbeai Italianilor romănesce te înțelegeau pe acolo?

— Cum să nu me'nțelegă, bată'i focul! Da-i incolo domnule, sciu romănesce ca d-ta și ca mine numai se facu că nu potu bine vorbi. Și după ce s'a începutu bataia răi mai erau și ii și Franțujii. Dar din toți mai a dracului erau nisce Turci pe care tot la urmă ii trimeteau și când năvăleau ii, noi tot ne damu înapoi.

— Aceia nu erau Turci, ci Franțuji ca și ceilalți.

— Nu sciu ce-o fi fostu, dar erau îmbracați ca Turcii și țipau și strigau de mama focului.

— Tătucă, țise de odată copilul Pamfil, mai dăunăți la cumătrie țicea uncheșul Vasile că n'a să mai ție trei ani până ce o să ne sloboadă de sub Nemți.

— Nu te amestecă și tu în vorbă, măi băete, respunse tată-so și ie sama la cârmă! Dăamne, bine ar fi, domnule, dacă ne-ar dă împăratul înapoi. Căt a fi Românul, nu poate

să se impace cu Neamțul! Nu se potrivește unul cu altul și pace! Da cine mai știe dacă aceste vorbe sunt adevărate; mă temu c'oiu muri sub Nemți cum am îmbetrănit.

— Nu ne mai dau înapoi câinii cei de Nemți până ce n'omu face și noi ca Talienii, șise Mihail care până acumă nu luase parte în vorbă.

— Taci mă! strigă tată-so, uitându-se cu îngrijire împrejurul seu. Imprejură erau ănsă numai stânci și munți. În depărtare se zăreau șchelile unde se opreau plutele. Convorbirea se sfârși și peste câteva minute trăsese-mu la mal.

Dorna Românească e o moșie răzeșească de o mare întindere, în care locuescu vr'o patru până la cinci sute de familii. Munții pe acolo sunt foarte șelbatici și Dornenii nu au altu mijlocu de hrană decât vândarea lemnelor și puține vite pe care le crescă cu multă greutate. Răzeșii Dorneni, nu potă comunică cu restul lumii: drumuri pentru trăsuri sau care nu esistu și ii sunt siliți să transpoarte pânea și toate celelalte trebuincioase vieții pe mici căișori cari pășescu încet dar sigur pe ăngustele și ades periculoasele cărări ce se coboară în vale. Viața în aceste familii e ăncă de tot primitivă și patriarcală. Am cunoscutu unu bėtrănu răzeșu care — după încredințarea lui — numără o sută două-șeci de ani. Elu aveă o moșie de trei sute de fălci și trăiă liniscit în mijlocul unci numeroase familii. Strănepoții lui pe cari îi trimeteă cu plute la Peatra sau calare la Neamțu și Folțiceni, îi spuneau despre orașe în care locuescu ceilalți oameni împreună, despre palaturi frumoase, despre vuetul lumii; bėtrănul îi ascultă cu minunare, căci nu părăsise nici odin-

șară munții în care se născuse, în care trăise mai bine de unu seculu și în care voiă să sfirșească îndelungata lui viață.

Ar fi o eroare de s'ar închipu cineva că răzeșii nu se împărțescu și îi în diferite clase; și între dēnșii esiste aristocrație și plebe. Aristocrații răzeși, puțini la număr, ănsă avuți în comparațiune cu ceilalți, țiranizează și subjugă pe conrăzeșii lor cu despotie și facă toate chipurile ca nici unu din plebe să nu se ridice și să se inavuțească. Aceste două clase nu se căsătorescu împreună și când amorul rupe barierele ce le desparte, o asemenea căsătorie se privescu ca o neertată „*mésalliance*.” Când erau înainte alegerile de vornici sau acumă de primari și de ajutori, răzeșii aristocrați facă intrigi, corupu, amăgescu, într'unu cuvėntu întrebunțează toate mijloacele ca nu cumva să pervie unu din majoritatea locuitorilor la funcțiunile sătesci. În chipul acesta îi își păstrează pururea egemonia moscenită. Cei saraci înțelegu pre bine nedreptatea ce li se face, ănsă nu au energia de a se opune și se mulțămescu cu plăngeră deșerte.

În Dorna Românească plutașul George și cu fii sei ne părăsiră și se întoarseră în Bucovina. După ce petrecurėmu cățva timpu în mijlocul răzeșilor urmarėmu călătoria noastră pe altă plută în jos. De pe acolo începă locurile cele mai șelbatice și mai frumoase. Bistrița își taie o strimță carare prin stânci mărețe, și adese ori când cărmașul e nepriceputu se sfarmă plută în mii de bucăți și se nenorocescu acci ce se află pe ea. Afară de plutași nu călătoreșcu pe acolo nime pe plută. Cu mulți ani înainte noastră, se priumblase numai cățiva Eugleji cari au remasu încantați de acele frumusețe ale naturci și așa

au trebuit să afle Românii de la străini, cât de frumoasă este țara lor!

Nu este modu mai frumosu și mai indemanaticu de a călători decât pe plută. Pe jos te obosesci; calare te sdruncină; trăsura te hurducă; in drumul de feru șuerul îți irită nervele și ochiul n'are timpu să privească; vuetul monotonu a mașinei te satură incurându de vaporu și pe corabie boala mării te face de blestemi oceanul cu toată enormitatea sa. Pluta singură nu înfățosează nici o neplăcere. Pe o duzină de grinzi prinse una de alta, poți să-ți faci unu patu indemanaticu de scânduri pe care poți ședè in toate pozițiunile. Când ești șutul de ședutu te primbli de la unu capetu alu plutei la celalaltu; când musenlele adormu, câteva minute de cărma li dă o nouă viață; când trupul se simte obositu, o baie in Bistrița, ilu recoresce și reinsufleșce.

Puțin îngrijiți de necesitățile stomachului nu luasemu cu noi nici o provisiune, ci umplusemu o valisă cu toți poezii Romani căți au tipăritu inspirațiunile lor și tocmisemu unu munteanu care cu buciumpul seu dicea cele mai duioase doine și cele mai energice căntece voinicesci. Aușisemu vorbindu-se că unele locuri sunt periculoase, însă nu ne puteamu închipui ce frumoase sunt însuși periculele. Plutele erau in depărtare ca de vre o oară de șchelele Dornei, când se vedurè de odată in culmea unui munte ascuțitu, nisce ruine grandioase care păreau a fi unu castelu încântatu.

— Ce palatu se vede colo sus pe virful muntelui, bade Simioane? (Astfelu se numea unu din plutași).

— Acela nu-î palatu, domnule, acele sunt *petrele doamnei*.

— Ce felu petrele doamnei?

— Așa le dîcu. Imi spuneă bunica, că in vremile când năvăleau Tatarii in țară și prefăceau in pulbere și cenușă târguri și sate, ogoare și păduri, și ucideau fără milă pe creștini, o doamnă s'ar fi suitu acolo in stâncile cele ca să scape de dênșii și că ar fi trăitu acolo până la moartea ei.

— Nu scii cum o chemă pe doamna aceea?

— Nu sciu cum o fi chemat'o. Atăta am auđitu că Tatarii ar fi urmărit'o până acolo și că doamna ar fi pusu să arunce cu stânci pe capetele Tatarilor și că i-ar fi omoritu pe toți; de aceea se numesce pădură cea de colo, veđi tocmai colo..... colo!.....

— Vêdu.

— Acea se numesce *lunca Tatarului*.

— Bade Simioane, eu vèdu că stâncile au cu totul forma unei cetățui, oare n'au fostu prefăcute așa de mâna omului?

— Doamne feresce! Dacă te-ai sui sus și ai vedè stâncile mai de aproape, te-ai încredința ca mâna omului nu e in stare să mutè stâncile din locu, sau să le dee o altă față. O singură stâncă e cât unu munte.

— Te-ai suitu vr'o dată acolo sus?

— Până la unu locu m'am suitu de multe ori, dar mai in sus nu te poți sui, căci stâncile se facu dreptu ca nisce ziduri.

— Bine dacă e așa, cum s'a pututu sui doamna de care-mi spuneai?

— Apoi dă sciu eu, se vede că pe atunci oru fi fostu chipuri.

Deodată stâncele dispărurè, și se auđi unu vuetu de valuri ce se isbeau cătră stânci. Bistrița se făcu atât de îngustă, încât pluta abie aveă locu pintre stânci și apa se arunca ca o împetuosită in jos care făcea să sboare

pluta mai iute decât orice mașină de aburi. Plutașii lucrau la cărme cu o putere nedescrisă. Vădându-ne pe neașteptate în această pozițiune, ne uitam cu mirare unul la altul fără a rosti vre unu cuvânt. O privire aruncată împrejur ne arată pericolul în care ne aflam. O singură greșală de cărmă și pluta eră sfarmată, și noi în mijlocul șiroiului căruia nici o putere ominească nu este în stare a se opune. Tovarășul meu pronunță câteva vorbe, dar vuetul apei eră atât de tare, încât nu aușii nimic. Tăcurem deci amundoi și privirem bine locul: virfurile stâncșilor munți se apropiase unele de altele, așa încât ne aflam într'o lumină gălbie. Stânci disprinse din munți căduse în Bistrița, și aceasta făcându-și cale prin ele și pe deasupra lor, luase o culoare albă ca zapada și se repeșia cu iușală unei săgeșii spre unu locu mai largu și mai puțin stâncosu. Pe când ne opreamu resuflarea, emoșionașii de astă subită schimbare, pe când plutașii lucrau cu atăta muncă inotându în sudoare, buciumașul se lungise pe o scândură și se uită în sus la ceru cu o nepasare demnă de unu Musulmanu. Cinci minute mai târșiu valea se lărgise, valurile incetase și pluta se coboreă lin între aceste ziduri naturale de munți.

— Mai sunt multe locuri ca acesta, șișei cătră unu din plutașii?

— Mai suuunt! Aice suntemu la *Colșul Acrei*. Dar avemu alte locuri mai grozave de trecutu. V'a fostu frică?

— Ba tocmai frică nu, dar când te veșii deodată așa . . . pe neașteptate . . .

— Apoi lasă că-șii vedē încă altele, când omu'ajunge la *Caldare* și mai cu sãmă la

Toance. Ia ,deș Tonce dacă a dă Dumneșeu se scăpămu cu bine! Mē cam temu să nu ne se intămple vr'o poznă, apa-i mică, n'a ploatu de mult. . . .

— Pe acolo-i și mai rēu?

— Apoi acolo-i rēu, rēu, rēu!

Ne acufundasemu în gândiri, făcendu tot felul de presupuneri, când buciumașul incepū deodată a cãntă unu cãntecu duiosu. Sute de echo respundeau din mijlocul stâncilor la apelul seu. Bistrița se intreceă în albastrime cū firmamentul și munșii luau forme din ce în ce mai măreșe și mai stranșe. Asemine frumuseșe gonescu ideile cele mai negre; omul înalșatu prin aspectul unei naturi așa de incãntătoare se uită pe sine și incurēdu pericolul însușii prin care trecusem, și ideile pericolului ce erău să vie, își perdurē caracterul spaimei și luarē aspectul frumșosului în inchișuirea noastră. Pluta se află acuma pe o baltă — așa se numescu locurșile lipsite de stânci — pe unde Bistrița e adâncă și curge atăta de lin, încât pare abie a se mișcā dîn locu. Cu toate că adâncimea eră de mai mulșii stâncșini, fundul se puteă foarte bine vedē: atăta de limpede eră apa. Buciumașul propuse o baie, și noi adoptarēmu cu entusiasmū propunerea lui. Eată-ne trustrei inotându pe lângă plută într'unu basinu de cristalu.

(*Va urma*).

Iacob Negruzzi.

GALERIE DRAMATICĂ

de

TIPURI CONTIMPURANE.

IV.

SURUGIUL.

(Cântecelu comicu).

(Teatrul reprezintă o poștă din Moldova. In fundu bordelele surugiilor; in stânga grajdul; câteva căruțe și hamuri pe lângă păreți; in mijlocu o fântână. La rădicarea cortinei se aude in apropiere chiote și pocnite, pe urmă glasul surugiului strigându după grajduliu:)

Ha, ho! tbrrrr. Eată-ne la poștă, ard'o focul și pe celu care o ține... Hi... la imașu copii... acolo vă asceaptă hambarul cu orzu... hi gloabă... (pocnesce cu harapnicul)

(Intră pe scenă surugiul cu poturi de aba, ilicu de postavu cusutu cu găitanuri, chingă de curea hătută cu ținte și pălărie cu cordele. Elu se opresce lângă culisă și țice:)

Audu, cucoane? dacă-i lungă poșta de'na-inte?.. Ba nu... ean cât cole, o palmă de locu, o fugă de calu... N'ai apucatu a porni bine, și ai și ajunsu (in parte) intr'amurgul.

(Vine in fața publicului, cătându in fundul pălăriei.)

Ean să vedem ce bacșișu mi-au aruncatu boerul?.. O jumătate de carboanță?.. Crișu elu!. A fi vre unu ispravnicu de cei noi cari le le țicu perfectu... E grăbitu s'ajungă la tactu, de-aceea lasă bacșișuri bune. Tot ispravnici noi să dee Dumneșeu, căci dacă'su dați afară din slujbă, carboanța scade cât unu firigu. Noi surugii judecăm omul după bacșișu și nu dăm greșu nici o dată cu chi-teala.

Când vedu o droșcă nouă, nouță
Ș'unu ténëru mândru lucindu in ea
Mișcu la roate, să fugi Duluță...
Carboanța vine pe urma mea.

Ear de-i trăsura cam hărbuită,
Dacă-i drumețul rosu pe la cotu

Și cu sprinceana posomorită,
Mănu pe tănjală numai de-unu zlotu.

De-i vr'o caretă inchisă bine
Cu o dducă ș'unu cuconașu,
Dămolu la hopuri că'n urmă vine
Dragoste dulce ș'unu galbenașu.

Ear dacă este vre unu rădvanu mare
Cu o păreche cam dosu la dosu,
Le tragu o sfintă de struncenare
Căci mă asceaptă unu bănuțu rosu.

Ori cum să fie, când mergu in cale
Cu de-alu de-ai nostri, nu mă căescu
Căci vorba ceea: tot cale-va
Ese bacșișul mai ominescu.

Ear din pacate, de'mi vine rëndul
Să ducu vr'o capră sau vr'unu jidanu
La prăvălișuri ăi culcu de-arândul
Căci plătescu numai nnu gologanu.

Cu toate-aceste puțin imi pasă!
Fie vântu, ploae și calea grea,
Fie șoseoa dreasă, nedreasă,
Când sunt calare lumea-i a mea!

(iși aprinde luleoa.) Hei Doamne!.. de 20 de ani de când sunt in poște ce de mai făpturi de oameni am mai văduțu! Căți Domni cu alaiu am purtatu, când se suiă pe scaunu și după șapte ani — hait... maziliți!.. tot eu i-am dusu, ănsé fără alaiu!.. Căți miniștri mândri la inceputu și mai pe urmă cu nasul căduțu... căți deputați cu Unirea, căți cio-coi vechi de-a Regulamentului, și căți cio-coi noi de-a Convenției, și Ruși și Nemți și Turci, de toată semința.... căci biata Moldova noastră a fostu drumul celu mare a străinilor... Ea! o țară de jacu, satul lui Cremine fără căni și fără jitari!.. Na că s'a stinsu luleoa... (scapără).

Imi aducu aminte, când cu Nemții... am plecatu o dată c'unu bietu capraru, iarna pe vicolu... șonțișorul eră numai in mundirașul lui celu albu și tremură, sermanul ca de nă-

bădăici. I se făcuse nasul pipărușu și obrazul patlăgea vânăță.

— Frigu ți-e, Domnule?

— No, cald, cald, saperment!

Dacă l'am auțitu tot ȕicēdu că-i e cald, mi-am cătatu de drumu până la poștă... când acolo ce se vėdu? caprarul meu erà bocceă, ęlu inghețase caldul lui celu nemțescu.

D'apoi mai acu vr'o optu ani, aduceam unu Grecușoru in căruță de poștă... ruptu sermanul și perpelitu de-ți făcēa milă... Cică veneà la noi să se imbogățească și s'ajungă postelnicu mare. Sosindu la jumătate de poștă, elu mēntreabă in limba lui:

— Mo, suruzi! gasimo țeva de muncato la postia?

— Găsi, jupăne... cum nu?

— Ma țe gasimo?

— Apoi dă!.. brănză, mămăligă, ceapă...

— Țe? mamalinga? ah! ah! vah! panaghia mu!..“ și a leșinatu parpalecul, bat-lu concina!.. Tocmai atunce sosescē din norocire unu altu grecu cu o brișcă hărbuită, vrē unu posesorașu sau vr'unu simțaru... dracu-lu scie. Cum ilu vėdu cu fesu inceptu a strigă:

— Kir Trufanda, vino de-ți invie neamul.

— Ma țe a pațito simpatriot a mea?

— Da sciu eu, păcatele mele?.. A leșinatu pentru că i-am spusu c'a se mănăuce mămăligă la poștă.

— Mamalinga?.. l'ai uțiso!

— Eu? ferească sfântul!

— Neski, ȕimiata. Kind te-a intreat'ò de muncare, trebuià se respunđi la ȕimialui: maslinia, limoni, ma nu mamalinga.

Ha, ha, ha, ha, că n'oiu uită-o căt oiu trăi. Numai căt pomenise simzarul de masline și celu leșinatu se puse a sugē cu buzele ca

unu mălacu... ean așa (imitează sugerea malacului) si pe locu a invietu.

D'apoi altă dată c'unu Jidanu... Ce-ani mai risu!.. ajungēdu la strungă'n dealu, ęi ȕicu in glumă:

— Paremi-se jupăne c'o se intălnimu talhari.

— Ei vei! bade surugiu, ce să facemu, mē rogu?

— Scii una, jupăne? acoperi-te cu ęerğa ca să nu te vadă. Jidanul meu de cuvēntu, se tupilă in fundul căruței, ear eu n'am ce face?.. Imi schimbu glasul și inceptu a strigă: „Stăi mă! Ce ai in căruța asta?”

— Ce se am, capitane? Ean nisce stecle stricate.

— Stecle să fie oare?

— Dacă nu mē cređi, capitane, cearcă de veđi.

Atunci apucu o prăjină și jăchi peste ęerğa. Jidanul face *zinichi, zinichi, zinichi*, adecă sunà a steclă ca să se inșele talharii; eu ear *trosc!* elu ear *zinichi, zinichi*; ș'așa tot cu *trosc* și cu *zinichi-zinichi* ne-amu coboritu dealul strungăi. De atunci a eșitu cāntecul ista'n țară. (cāntă o arie jidovască.)

Trosc, pliosc, trosc și jăchi și lichi

Ei, vei, vei! zinichi, zinichi.

Eată Leica celu avanu

Care poartă harțaganu.

Trosc, pliosc, trosc și jăchi și lichi

Ei, vei, vei! zinichi, zinichi.

Eată Leiba celu din cușcă

Care poartă la drumu pușcă

Și când vede unu Român

Armele-și ascunde in fēnu,

Și sub ęerğa scarmanată

Sun'a steclă fărămată

Trosc, pliosc, trosc și jăchi și lichi

Ei vei, vei, vei, zinichi zinichi!

Acu străinul ca străinul dar cum sunt unii ciocoși cu mațe peștrițe, secale-ar semença! că mare urgie mai sunt pe lumea asta. De-alungul țerei facu părjolu cu bataia... Cică-i voinicie boerească să stâlcească unu bietu omu de surugiu ostenitu ca vai de elu, nemăncatu, nedormitu, ploațu, arsu de soare, degeratu de frigu, pentru că i'su caili căduți și nu pot merge in fuga mare.

Imi aducu aminte, acu cinci ani, muri-se biata mămuca, Dumneșeu s'o odihnească!.. (ștergându-și ochii cu mănica cămeșii) Mi se udă ochii când mă gândescu la ea, drăguță.

(Arie: Căruța poștei).

Sermana maică! parc'o vedu încă
Pe patul morții moartă zăcându;
Și cu durere vie, adâncă
Ah! simtu din ochi-mi lacrimi curgându.

Biata bătrână ea pentru mine
Avea unu sufletu mult iubitoru
Dioa și noaptea mă cată bine
Și-mi făcea traiul veselitoru.

Ăns'amar mie! moartea cumplită
A deschisu iute alu ei mormentu
Și de-atunci viața-mi e tot cernită
C'am remasu singuru pe-acestu pământu.

Stam lângă biata mamă și o jăleam din fundul inimei că eră acum pe aproape de ingropatu, când ilu aduce dracul pe unu ciocoiu de cei afurșiți. Toți flecăși erau porniți la drumu; numai eu din păcate mă aflam la poștă. Cuconășul eră grăbitu parcă-lu alungau Tatarii din urmă; elu vine la bordeiul meu și mă smunșese fără indurare de lângă săcriul maică-mea. In zadar' mă rugam să măngădue ca se ducu pe mama la groapă... ticălosul!.. în locu să ajbă milă, elu pune pe arnățul lui de-mi dă vr'o căteva bice și-i poroncesce să mă croească totu drumul cu unu harapnicu din capră. Dac'am

vedutu ș'am vedutu, mi-am făcutu cruce și am ăisu in gândul meu: ajută-mi doamne să desbăru lumea de o jivină veninoasă!.. și cu capul golu pe arșița soarelui am plecatu.

Se făcè nu departe de poștă o vale lungă și răpede de nu putea nici carul deșertu să coboare fără piedică. Drumul cotigea pe lângă o prăpastie adâncă plină de bolovani... Mișcă băete!.. se te duci de-a ruptul capului!.. Unde am răpeditu caili la vale, unde am cărnitu oiscea spre malu și'ntr-o clipală caili, trășură, surugiu, arnătu și ciocoiu eramu cu toții stâlciți și uciși in fundul prăpăstiei. Arnăutul și-a ruptu gâtul, ciocoiul și-a frântu nasul de a remasu cărnul și chioru. De-atunci nu l'am mai zăritu prin poște... Elu a prinsu frică și merge la drumu numai cu harabagii...

Ei! da ce stau eu de mă amărescu cu gânduri pocite, (și șcutură pletele) Piei nelucă și cruce ajntă!.. se trăească surugiul... Nu-i altu Romănu mai voinicu decât elu in țară.

Surugiu vrednicu! eu tot calare
Dioa și noaptea am traiul meu,
Alungu necazul din fuga mare
Când mă ajungu necazul greu.
Surugiu ageru! alergu pământul
Din puha lungă merou pocnindu,
Dămol sau iute, iute ca vântul
Eu mergu calare tot chiuindu.

(Chiuie surugiește și pocnește din harapnicu)

Eaca, de pildă, vine o cupea cu o purumbiță albă și frumoasă care-mi ăice subțirel: „Să mă duci bine flecău“ — „Lasa, cuconiță; u'ai grijă că ești cu mine!“ — și imi apucă hățurile in mâna stângă, și m'aruncu pe șaoa și dintr'o săritură... Gata'i? gata!

Mișcați băeți!.. hi, hi... să mă duceți ca
(scenă de imitare a unui surugiu la drumu).

vântul și ca gândul (pocnesce) Hi breazule, nu te lenevi că te stricnescu cu șfichiu de focu. (bate cu harapnicul înainte ca și când ar vroi se lovească hațașul) Virtos murgule (se adresează la lăturaș) nu te lăsa pe tânăjală că-mi ești sub mână (pocnesce delături în dreapta). Hi, acum pe șesu cu toții într'o intinsoare, să sfirie roțile. (chiue) Hi-i-i-i zmeșorii tatii... parcă zărescu pe Măriuca la colțul lumii. Măriuco, fă, să mă ascepți cu alivenci pe când m'oiu intoarce că ți-oiu aduce unu tulpanu nou.. Haide-așa, copii, tot așa la copce... cu toții... deopotrivă, frumos că ne privesce duduca cea din trăsură... numai de ne-aru deochiè.... Eaca dealul înainte... să vă vedu acu dragii mei... s'oluăm la fugă de vâlcică ca să suimu culmea într'unu sboru... o dată cu toții pe opintea... (chiue și pocnesce) Hi-i-i-i tătucă nu mă lasați... intinde surule... odată breazule, hi... hi... (se sbuciumă ca cum ar silii caii la dealu) Măncăv'aru cioarele! hi, perire-ar albinele care oru stringe ceară de făcutu luminare celui ce vă are!.. Ha, ho, ha, ho... tbrrr... am suitu dealul... să ne mai odihnimu la umbră și să vă mai frecu pe ochi.

Surugiu veselu, în câmpu la soare
Eu câte fete le întâlnescu
Preschimbu cu ele glume ușoare
Și chiar din fugă le amețescu.
Ear când unu dușmanu calea-mi aține
Ei desmerdu fața cu șfichiu de focu.
Și când în țară anul nou vine
La frații noștri urezu norocu.

(Pocnesce ca în ajunul sfântuțu Vasiliè) Hăi, hăi!
la mulți ani cu fericire, să trăiți toți în unire...
hăi, hăi! se vă fie casa casă și masa masă!..
hăi, hăi! Norocu bunu și veselie, și'mi faceți
parte și mie... hăi, hăi!—

(Cortina cade.)

Vasiliè Alecsandri.

NOTIȚE.

Steluța. Sub acestu nume a apărutu în Botoșani unu nou diaru literaru hebdomadaru redactatu de D. I. V. Adrian.

Elu cuprinde în ănteiul seu numărul din 21 Ianuarie a. c. începutul unui articulu asupra origini diarelor, apoi o novelă istorică națională Ștefăniță VI celu tenëru, mai multe poesii, și sub rubrica „Varietate“ unu articulu asupra *Risului*. La sfârșitu snt câteva maxime și sentințe. Nu scimu cine sunt autorii căci în contra usului adoptatu la scrieri literare articulele nu se vedu subsemnate. Novela istorică, lucrată în spiritul în care a fostu scrisu odinioară Alesandru Lapușneanu, promite a fi interesantă. Articulu asupra *Risului* de D. V. Pruncu este scrisu cu multu spirit; partea poetică singură lasă de doritu. Mai ăntei cetimu câteva poesii de D. N. Neculeanu publicate de mai multe ori și prin urmare cunoscute, apoi o poezie a D-lui G. Tăutu: „Areașul“, care nu are altu merit decât a fi de D. Tăutu, pe urmă doue poesii „Fuga“ din Théophile Gauthier și o Romanță din Italiencesce, frumusele în sine dar a căroră traducere ar fi trebuitu să fie mai cu îngrijire făcută. Și la traducerea unei poesii trebuie să domnească oareși care inspirațiune.

În întregimea lui, diarul se recomandă destul de bine prin începutul seu și urămu succesu-confratelui nostru din Botoșani.

Red.

De și în mai multe rânduri și mai cu samă în No. 20 a fouei noastre, amu rugatu toate diarele care ne facu onoare a reproduce articulele noastre a nu uită să arăte că articulele resp. sunt estrase din „Convorbiri“, vedemu acum din nou că unu diaru din Bucuresci „Perseveranța“ reproduce critica scoalei lui Barnuțiu de D. T. Maiorescu, subsemnându pe autoru și nearătându că acelu articulu este reprodușu după foaca noastră. Cu părere de rău ne videmu siliți a notă aceasta, ca nu publicul să creadă că D. Maiorescu este colaboratoru a diarului Perseveranța. Credemu că și astă dată este numai eroare din partea administrațiunii „Perseveranței“ care va fi îndreptată la cea ăntei ocaziune.

Red.

Anul al cincilea, 1868.

PRELECȚIUNI POPULARE.

Cercetări Psychologice.

1. Duminică in 11 Fevruarie: Osebirea intre inteligență și pasiune.
2. „ „ 18 „ Valoarea istorică a acestor două elemente sufletesci.
3. „ „ 25 „ Imperfecțiunea radicală a inteligenței.
4. „ „ 3 Martie: Individualitatea și Egoismul.
5. „ „ 10 „ Aduncimea sufletului.
6. „ „ 17 „ Importanța lumii interioare.

D. Maiorescu va ține aceste prelecțiuni de la oarele 1—2 in Sala Universității.